statisticon
STATISTICS & RESEARCH

Unga förare

Analys av data från Arriva

Memo 08

Version 03

Datum: 2022-02-22

Klass: -

Statisticon AB Östra Ågatan 31, SE-753 22 Uppsala Klara Södra Kyrkogata 1, SE-111 52 Stockholm +46 (0)10 130 80 00, info@statisticon.se, www.statisticon.se Sweden

Kund	Transportföretagen
Mottagare	Maria Sjölin-Karlsson
Projektnummer	TF__6115
Författare	Johan Bring
Granskare	Åsa Greijer

Innehållsförteckning

1 Inledning 4

2 Data 4

3 Resultat 4

4 Slutsats – hur går vi vidare 7

Bilaga 1 Omfattning dataunderlag 8

Bilaga 2 Översikt över de olika körkortsbehörigheterna för tunga fordon 9

1 INLEDNING

Statisticon har på uppdrag av Transportföretagen undersökt vilken statistik som finns avseende risk för olycka i relation till förarens ålder när det gäller bussförare. Som ett moment i detta träffade vi representanter för bussbolaget Arriva. De var väldigt behjälpliga med att försöka få fram relevant olycksstatistik från deras register. Detta dokument presenterar de data som Arriva tagit fram.

2 DATA

I bilaga 1 finns en förteckning av vilka verksamhetsområden som ingår i dataunderlaget.

Olyckor: För varje år redovisades antalet olyckor uppdelat på bussförarens ålder. Statistiken rör perioden 2018-2021

Vi önskade om möjligt att få någon form av gradering på hur allvarlig olyckan var. Detta var dock inte möjligt att få fram ur systemen. Skadorna innehåller alla skador, även mindre incidenter.

Ålder: Åldern på chauffören vid olyckstillfället klassificerades i följande intervall 18-20, 21-23,24-26, 27+

Kön: Man/kvinna

Anställningsår: Tidpunkt då chauffören började (sin senaste) anställning vid Arriva.

Tjänstgöringsgrad: Uppdelad i tre kategorier, *timanställd, 1-74 procent* eller *75+ procent*

Årsarbetskrafter: För varje år (2018-2021) samt uppdelat per kön beräknades antalet årsarbetskrafter.

3 RESULTAT

I tabell 1 presenteras antalet registrerade olyckor per år.

Tabell 1. Antal registrerade olyckor per år.

Årtal	Antal olyckor
2018	1 854
2019	1 526
2020	924
2021	1 174
Totalt	**5 478**

I tabell 2 finns dessa olyckor uppdelade baserat på chaufförens ålder vid olyckstillfället.

Tabell 2. Chaufförens ålder vid olyckstillfället.

Ålder	Antal registrerade olyckor
18-20	1
21-23	20
24-26	28
27-	5 429
Totalt	**5 478**

Av dessa 5 478 olyckor så var 431 (7,9 %) registrerade med kvinnlig chaufför och 5 047 (92,1 %) med manlig. Relaterar man detta till hur många årsarbetskrafter så får vi att kvinnorna har 0,48 olyckor per årsarbetskraft och män 0,47 olyckor per årsarbetskrafter. Dvs det finns inget som tyder på någon skillnad i olycksrisk mellan män och kvinnor.

Studerar vi hur många år busschauffören varit anställd vid olyckstillfället så ser man en stor spridning. Ett fåtal fall har negativa tider, dvs olyckan inträffade före anställning. Detta beror förmodligen på att dessa personer är timanställda och det anställningsdatum som vi fått är det senaste kontraktet och olyckan skedde när de var timanställda vid ett tidigare tillfälle.

Figur 1. Antal anställningsår vid olyckstillfället (de med negativa värden exkluderade).

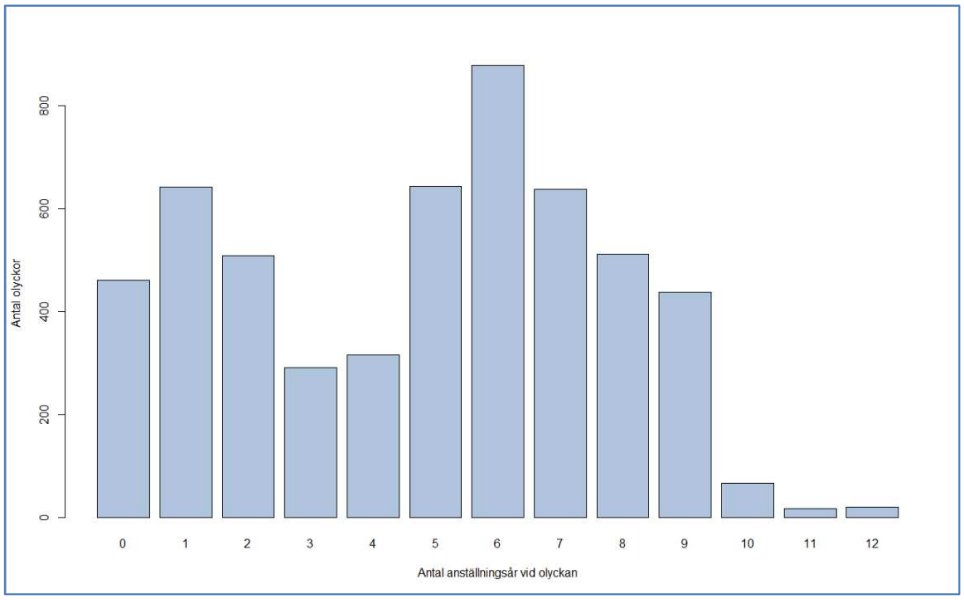

I tabell 3 finns olyckorna uppdelade på vilken tjänstgöringsgrad busschauffören hade vid olyckstillfället.

Tabell 3. Antalet olyckor uppdelat på chaufförens tjänstgöringsgrad vid olyckstillfället.

Tjänstgöringsgrad	Antal olyckor (%)
1-74%	132 (2,4 %)
75-100%	3 364 (61,4 %)
Timavlönad	1 982 (36,2 %)
Totalt	**5 478 (100 %)**

I tabell 4 redovisas antal årsarbetskrafter för respektive ålderskategori summerat för 2018-2021.

Tabell 4. Antal årsarbetskrafter under perioden 2018-2021

Åldersklass	Antal årsarbets-krafter	Antal registrerade olyckor
18-20	38	1
21-23	38	20
24-26	109	28
27+	11 479	5429
Totalt	**11 664**	

Vi ser att i princip alla årsarbetskrafter utförs av busschaufförer som är 27 år eller äldre, mindre än två procent av årsarbetskrafterna utförs av chaufförer yngre än 27 år.

Om vi nu relaterar antalet registrerade olyckor i respektive ålderskategori till antalet årsarbetskrafter så får vi ett riskmått, dvs hur många olyckor inträffar per årsarbetskraft i respektive ålderskategori.

Figur 2. Förväntat antal olyckor per 100 årsarbetskrafter. Strecken anger 95% konfidensintervall.

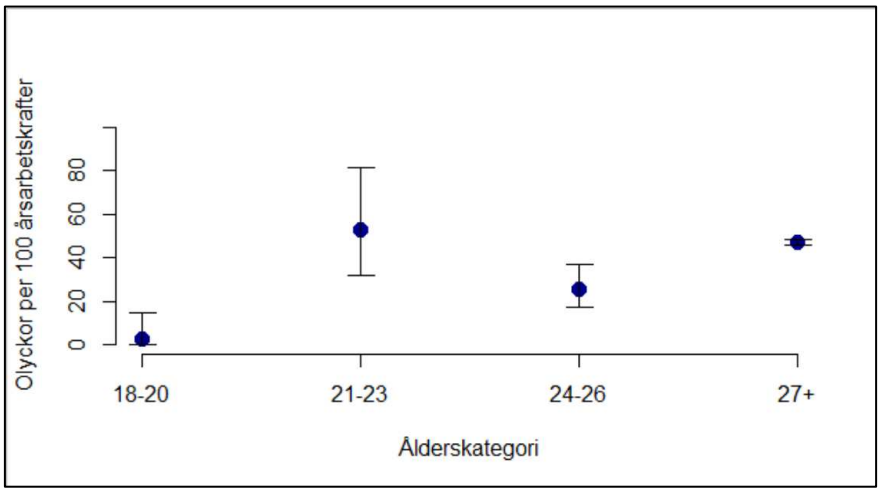

I de två yngsta ålderskategorierna finns bara 38 årsarbetskrafter per ålderskategori. För att få stabilare skattningar så kombinerar vi dessa två kategorier.

Figur 3. Förväntat antal olyckor per 100 årsarbetskrafter. Strecken anger 95% konfidensintervall.

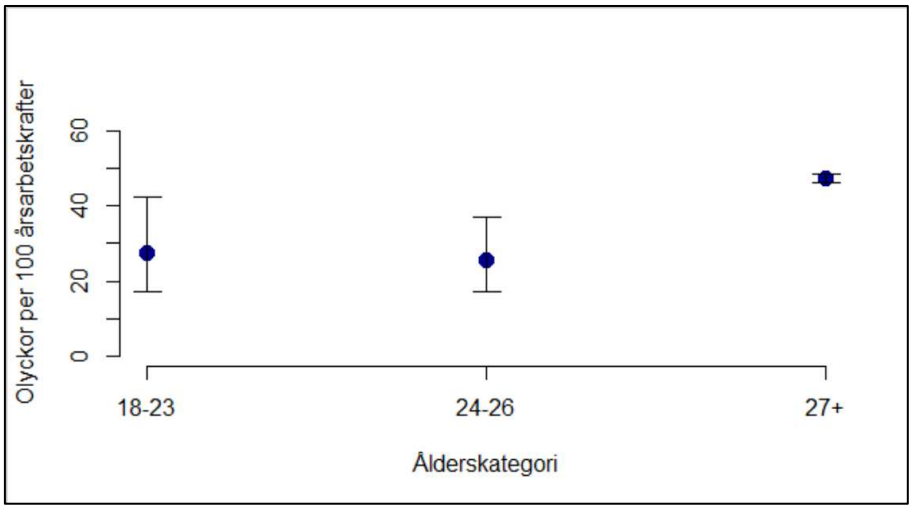

Figur 3 indikerar att det inte finns en större olycksrisk bland unga förare jämfört med äldre.

4 SLUTSATS – HUR GÅR VI VIDARE

Data från Arriva tyder inte på att yngre bussförare har en större olycksrisk än äldre bussförare. Vi vet dock inte om det finns andra faktorer som påverkar olycksrisken, t.ex. om det finns en skillnad i vilka sträckor som yngre respektive äldre bussförare kör.

En svaghet med analysen är att datamaterialet för de unga bussförarna är mycket litet. Om övriga stora bussbolag skulle ha möjlighet att tillhandahålla motsvarande information skulle underlaget bli större och resultaten tillförlitligare.

Ytterligare en tänkbar fortsättning är att jämföra bussförare mot lastbilschaufförer. Motsvarande fråga skulle i så fall kunna ställas till några av de stora åkerierna.

Åldersgränsen för olika körkortsbehörigheter varierar. En sammanställning av de olika åldersgränserna för olika körkortsbehörigheter för tunga fordon finns i Bilaga 2 sist i dokumentet. Utöver de formella åldersgränserna för körkort finns en restriktion för de som tar busskörkort (D) vid 18 eller 21 års ålder, som säger att det endast är tillåtet för personer under 24 år att köra buss i linjetrafik där sträckan är under 50 km.

BILAGA 1 OMFATTNING DATAUNDERLAG

Bussförare vid följande områden ingår i dataunderlaget:

- Ekerö
- Halmstad
- Helsingborg
- Kristianstad
- Lunda
- Märsta
- Råsta
- Täby

BILAGA 2 ÖVERSIKT ÖVER DE OLIKA KÖRKORTS-BEHÖRIGHETERNA FÖR TUNGA FORDON

Fordonskategori	Fordonsuppgifter	Minsta körkortskrav	Ålder för körkort	Ålder för övnings-körning
"Medeltung" lastbil	Lastbil med en totalvikt på högst 7 500 kg (och personbil med en totalvikt över 3 500 kg men inte över 7 500 kg). Till fordonet får man koppla en släpvagn med totalvikt på högst 750 kg.	C1	18 år	18 år
"Medeltung" lastbil med släp	Lastbil med en totalvikt på högst 7 500 kg (och personbil med en totalvikt över 3 500 kg men inte över 7 500 kg). Till fordonet får man koppla en eller flera släpvagnar, om den sammanlagda totalvikten inte är högre än 12 000 kg.	C1E	18 år	18 år
Tung lastbil	Lastbil med en totalvikt över 3 500 kg utan övre viktbegränsning (och personbil med en totalvikt över 3 500 kg utan övre viktbegränsning). Till fordonet får man koppla en släpvagn med totalvikt på högst 750 kg.	C	21 år (18 år*) (18 år**)	20 år (18 år**)
Tung lastbil med släp	Lastbil med en totalvikt över 3 500 kg utan övre viktbegränsning (och personbil med en totalvikt över 3 500 kg utan övre viktbegränsning). Till fordonet får man koppla en eller flera släp-vagnar utan någon övre viktbegränsning.	CE	21 år (18 år*) (18 år**)	20 år (18 år**)
"Mellanstor" buss	Buss konstruerad för högst 16 sittplatser utöver förarplatsen, och bussen får inte vara längre än 8 meter. Till fordonet får man koppla en släpvagn med totalvikt på högst 750 kg.	D1	21 år (18 år*)	20 år
"Mellanstor" buss med släpvagn	Buss konstruerad för högst 16 sittplatser utöver förarplatsen, och bussen får inte vara längre än 8 meter. Till fordonet får man koppla en eller flera släpvagnar utan någon övre viktbegränsning.	D1E	21 år (18 år*)	20 år
Buss	Buss oavsett antal sittplatser och längd.	D	24 år (18 år*) (21 år**)	23 år (20 år**)
Buss med släpvagn	Buss oavsett antal sittplatser och längd. Till fordonet får man koppla en eller flera släp-vagnar utan någon övre viktbegränsning.	DE	24 år (18 år*) (21 år**)	23 år (20 år**)

** Om personen genomgår yrkesförarutbildning inom gymnasieskolan.*

*** Om personen genomgår yrkesförarutbildning hos utbildare med tillstånd eller i kommunal vuxenutbildning.*
Se rubriken Gods- eller persontransporter kräver yrkeskompetensbevis.

Hur gammal måste jag vara för att ta körkort för buss?

Du ska ha fyllt:

1. 18 år om du utbildar dig i gymnasieskolan för att köra persontransporter eller
2. 21 år om du utbildar dig på komvux eller hos en annan godkänd utbildare för att köra persontransporter eller
3. 24 år.

Om du tar D-körkort från 18 eller 21 år gäller vissa begränsningar, till exempel att du bara får köra i linjetrafik där sträckan inte är längre än 50 kilometer.

Övningsköra med buss

För att få övningsköra för behörighet D ska du ha ett körkortstillstånd för grupp 3.

Du kan snabbt och enkelt ansöka om att körkortstillstånd via tjänsten Ansök om körkortstillstånd (grupp 2 och 3). Tjänsten kräver e-legitimation. Det går även att beställa en blankett via tjänsten Beställ blankett.

Källa: Transportstyrelsen https://www.transportstyrelsen.se/globalassets/global/vag/korkort/ta-korkort/tung-lastbil/tunga-fordon-ovningskor-oversikt-tabell.pdf